

**ÖĞRETMEN ADAYLARININ ÇOCUK SEVME DÜZEYLERİNİN
ÖĞRETME MOTİVASYONLARINI YORDAMA GÜCÜ**

**HOW TEACHER CANDIDATES' FONDNESS FOR CHILDREN PREDICTS
THEIR TEACHING MOTIVATION**

Neşe ÖZKAL*

Geliş Tarihi: 13.12.2019
(Received)

Kabul Tarihi:05.11.2020
(Accepted)

ÖZ: Bu çalışmanın amacı pedagojik formasyon eğitimi sertifika programına ve eğitim fakültesine devam eden öğretmen adaylarının çocuk sevmeye düzeylerinin öğretme motivasyonlarını yordama gücünü incelemektir. Çalışma Akdeniz bölgesinde bir kamu üniversitesine devam eden 206 eğitim fakültesi ve aynı fakültenin pedagojik formasyon eğitimi sertifika programına devam eden 207 formasyon öğrencisi ile yapılmıştır. Araştırmada genel tarama modellerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Veriler “Çocuk Sevmeye Ölçeği” ve “Öğretme Motivasyonu Ölçeği” ile toplanmıştır. Araştırma sonucunda içsel öğretme motivasyonunu çocuk sevmeye ve öğrenim görülen program türünün, dışsal öğretme motivasyonunu ise öğrenim görülen program türünün anlamlı düzeyde yordadığı bulunmuştur. Araştırmada pedagojik formasyon eğitimi sertifika programına devam eden öğretmen adaylarının çocuk sevmeye, içsel ve dışsal motivasyon düzeylerinin eğitim fakültesine devam eden öğretmen adaylarından anlamlı ve pozitif yönde daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk sevmeye, öğretme motivasyonu, öğretmen adayları

ABSTRACT: This study aimed to investigate the predictive power of fondness for children on teaching motivation of teacher candidates who take pedagogical formation courses or attend faculty of education. The study was conducted with 206 students who attended the faculty of education at a public university in the Mediterranean region and 207 students attending the formation program of the same faculty. Data were collected with “Fondness for Children Scale” and “Teaching Motivation Scale”. As a result of the study, it was found that type of program enrolled and fondness for children significantly predicted intrinsic teaching motivation while type of program enrolled significantly predicted extrinsic teaching motivation. It was concluded that levels fondness for children and the intrinsic and extrinsic motivation of teacher candidates who attended the formation program at the faculty of education were significantly higher than those of teacher candidates who attended the faculty of education.

Key Words: Fondness for children, teaching motivation, teacher candidates

* Doç. Dr. Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi, nese.ozkal@alanya.edu.tr, ORCID: 0000-0002-7854-5276.

1. GİRİŞ

İnsan, hayatının önemli bir bölümünü okullarda geçirmektedir. Bu nedenle eğitim programlarının uygulayıcısı olan öğretmenler, öğrenenlerin yaşamlarında bilişsel, duyuşsal ve devinişsel gelişimleri için önemli bir yer tutarlar. Dünyada ve ülkemizde öğrenmeye ilişkin kuram ve yaklaşımlar öğretmeni salt bilgileri sunan, pekiştiren, her şeyin belirleyicisi rolünü değiştirirse de kolaylaştırıcı, rehberlik edici gibi rolleri ile hala sürecin en önemli yönlendiricisi olma özelliğini devam ettirmektedir. Günümüzde öğretmenden beklenen sadece bilgi, beceri, tutum ve davranışları öğretmek değil yanı sıra öğrenenlere nasıl öğreneceğini de öğretmektir. Dolayısı ile öğrenmeye ilişkin çağdaş kuramlar öğretmenin eğitim sürecindeki rol ve sorumluluklarını azaltmak yerine yenilerini de eklemiştir. Bu durum öğretmenlerin öğrenme-öğretme sürecinde öğrencilerine karşı sabırlı, hoşgörülü olarak azimli, kararlı bir biçimde çabalarını arttırmayı gerekli kılmıştır. Şüphesiz ki öğretmenlerin bireysel farklılıklara sahip onlarca öğrenciye karşı gösterecekleri bu çabalarının öğrencileri sevmeden gerçekleşmesi mümkün değildir. Nitekim alanyazın incelendiğinde öğretmenlik mesleğini seçmenin en önemli değişkeni çocukları sevmek olarak belirtilmiştir. Bu nedenle öğretmenlik çocukları sevmeyen insanların yapabilecekleri bir meslek değildir (Durmuşoğlu, Salat ve Erbay, 2013; Ergün ve Özdaş, 1999; Gelbal ve Duyan, 2010; Yoleri, 2014). Tüm canlılar sevdiğini bilmek ve sevmek ister. Özellikle çocuklar için sevgi, beslenme, barınma vb. kadar önemli bir temel gereksinimdir. Çocuk için yaşamında önemli kişilerden birisi de öğretmendir. Bu nedenle öğretmenin çocukları sevmesi, sevgisini hissettirmesi gereklidir (Sönmez, 2016). Çocukları seven öğretmenler çocukları anlar, daha iyi iletişim ve daha fazla empati kurarlar (Çelik, Sarıtaş ve Çatalbaş, 2013; Durmuşoğlu Saltalı ve Erbay, 2013). Bu yolla öğretmenler daha nitelikli bir eğitim verebilirler ve mesleki olarak kendileri ve akademik olarak ta öğrencileri daha başarılı olabilirler (Çay ve Şanal, 2016; Yazıcı, 2013). Alanyazın incelendiğinde hizmet içinde görevli özellikle okulöncesi öğretmenleri (Yazıcı, 2013; Yoleri, 2014) ile ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin (Gelbal ve Duyan, 2010; Ercan, 2014) ve öğretmen adaylarının (Dereli İman, 2014; İçi ve Öksüz, 2013; Kasapoğlu ve Akyol, 2012; Kabaklı Çimen 2015) çocuk sevme düzeyleri ve farklı değişkenlerle ilişkilerinin incelendiği çalışmaların yapıldığı görülmektedir. Yapılan çalışmalar öğretmenlerin çocuk sevme düzeyleri ile empatik eğilimleri (Duyan ve Gelbal, 2010), mesleğe yönelik tutumları (Çelik vd., 2013), iş doyumları (Durualp ve Kaytez, 2016), mesleğe yönelik motivasyonları (Dereli İman, 2014), çocuklarla iletişim düzeyleri (Ceylan, 2017) arasında anlamlı ilişkilerin olduğunu göstermiştir.

Öğretmenlerin çocuk sevgilerinin yanında öğretme motivasyonları da nitelikli bir öğrenme öğretme süreci için önemlidir. İnsanların sergiledikleri davranışlar kendilerinden ya da çevrelerinden kaynaklanan nedenlere bağlıdır. Güdü, beceri ya da özellik, bilişsel inançlar, beklentiler ve anlayışlar bireyin kendisinden

kaynaklanan nedenlerdir. GÜDÜ; bireyi belli bir amaca yönelik olarak davranışa yöneltten, harekete geçiren, hareketin kararlılık ve şiddetini etkileyen güç olarak tanımlanabilir (Açıkgöz, 2012; Akbaba, 2006). Yapılan çalışmalar güdü ile edim arasındaki ilişkileri ve güdünün eğitimin niteliği üzerinde etkileri olduğunu göstermektedir (Reeve, Bolt ve Cai, 1999). Ryan ve Deci (2000) güdünün içsel, dışsal ve motivasyonsuzluk olarak ele alınabileceğini belirtmektedirler. Motivasyonsuzluk bireyin bir görev ya da etkinlikte davranışsal katılım amacı ya da isteğinin eksik olması olarak tanımlanabilir. Motivasyonsuzluk öğrenme ve öğretme sürecini olumsuz olarak etkiler. Bireyin diğerleri tarafından takdir edilmek, değer verilmek, onay görmek vb. gibi dışarıdan gelen sözel ya da not, yıldız, para vb. gibi somut etkilerden kaynaklanan gösterdiği tepkilere dışsal güdü denir (Akbaba, 2006; Ergün, 2011). Dışsal güdü de bireyler gösterdikleri edimler yerine sonucunda elde edecekleri kazançlarla ya da edimi göstermediklerinde kaybedecekleri ile ilgilendirir. Bu durum; bireyin kendiliğinden harekete geçme ve eylemde bulunmasının dışarıdan gelen ödül ve cezalara göre hareket etmesine neden olur (Ekinci, 2017). Bireyin daha fazla bilme ve öğrenme isteği, ilgi ve merak duyma, daha fazla yeterlik, coşku, istek ve kendini geliştirme duygusu ile gösterdiği tepkilere ise içsel motivasyon denir (Gagne, vd. 2010). İçsel olarak güdülenen bireyler dışsal bir etken olmaksızın edim gösterirler. Güdü üzerinde içsel etkenler dışsal etkenlere göre daha fazla etkilidir (Aydın, 2013).

Öğrenme-öğretme sürecinde güdümlü öğrenciler derse coşkuyla katılır, öğrenmek için daha fazla çaba harcar, kararlı bir biçimde verilen öğretimsel işleri yapmaya çalışır, kendilerini geliştirmeye değer verirler. Güdümlü öğretmenler de benzer bir biçimde dersi coşkuyla anlatır, yaptığı işten zevk alır, işlerine daha fazla zaman ayırırlar ve daha nitelikli işler yaparlar (Açıkgöz, 2012; Akbaba, 2006). Öğretmenlik mesleğinin iş bulma, ekonomik kaygılar vb. gibi dışsal nedenler yerine mesleği, çocukları, öğretmeyi sevmek vb. gibi içsel nedenlerle seçen öğretmenler öğrencilerine karşı sabırlıdır, kişisel olarak doyum sağlamak için çaba göstermekte, işlerini severek yapmaktadırlar (Argon ve Cicioğlu, 2017; Kauffman, Yılmaz-Soylu ve Duke, 2011). Öğrenme-öğretme sürecindeki önemli etkileri nedeniyle öğretmenlerin öğretim motivasyonları (Argon ve Ertürk, 2013; Erdem ve Gözel, 2014; Yenilmez ve Acat, 2005), öğretim motivasyonları ile olası benlikleri (Gün ve Turabik, 2019), mesleğe yönelik tutumları (Ayık ve Ataş, 2014; Gencel ve Akyüz, 2019) arasındaki ilişkiler vb. gibi çalışmaların yapıldığı görülmektedir. Alanyazında yapılan çalışmalar incelendiğinde; öğretmenlerin öğretim güdülerinin mesleki gelişim çabaları, mesleğe hazır olmaları, mesleğe yönelik tutumları, mesleki doyumları, mesleki başarıları, eğitimin niteliği ve öğrenci güdüsü üzerinde olumlu etkilere sahip olduğunu göstermektedir (Ayık ve Ataş, 2014; Ayık, Akdemir ve Seçer, 2015; Gencel ve Akyüz, 2019; Reeve, Bolt ve Cai, 1999).

Etkili ve verimli bir öğrenme-öğretme sürecinin yürütülmesi için öğretmenlerin çocuk sevmeye ve öğretme motivasyonlarının önemli olduğu görülmektedir. Ülkemizde hizmetöncesi “öğretmen” yetiştirme programları eğitim fakültelerinin lisans programları ile diğer fakültelerin talim terbiye kurulu başkanlığınca öğretmenliğe esas alanlarda öğretmen olabilecek olan lisans programlarına devam eden/mezun olanların aldığı pedagojik formasyon eğitimi sertifika programlarıdır. Bu çalışma da geleceğin öğretmenleri olacak hizmet öncesi öğretmen eğitimi programlarında öğrenim gören öğretmen adaylarının öğretme motivasyonları ve çocuk sevmeye düzeyleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıtlar aranmıştır;

1) Öğretmen adaylarının çocuk sevmeye düzeyleri ve öğretme motivasyonları ne düzeydedir?

2) Eğitim fakültesi ve pedagojik formasyon eğitimi sertifika programına devam eden öğretmen adaylarının çocuk sevmeye ve öğretme motivasyonu düzeyleri anlamlı farklılık göstermekte midir?

3) Öğretmen adaylarının çocuk sevmeye düzeyleri öğretme motivasyonlarını yordamakta mıdır?

2. YÖNTEM

2.1. Araştırma Modeli

Araştırmada iki ve daha çok sayıda değişken arasında birlikte değişimin varlığı ve/veya derecesini araştıran genel tarama modellerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır (Karasar, 2009).

2.2. Katılımcılar

Bu araştırma Akdeniz Bölgesinde yer alan bir kamu üniversitesinin 2019-2020 güz döneminde eğitim fakültesi ve aynı fakültenin yürüttüğü 2018-2019 yaz dönemi pedagojik formasyon eğitimi sertifika programına devam eden öğretmen adayları üzerinde gerçekleştirilmiştir. Formasyon eğitimi sertifika programında bir lisans programından mezun ya da 3. ve 4. sınıfa devam eden 490 öğretmen adayı yer almaktadır. Bu nedenle araştırmada amaçlı örnekleme kullanılarak eğitim fakültesi katılımcıları 3. ve 4. sınıfa devam eden toplam 367 öğrenci arasından seçkisiz örnekleme yapılarak belirlenmiştir. Seçkisiz örnekleme yöntemi ile belirlenen araştırmanın katılımcıları Eğitim Fakültesi’nden 206 (%49,9) ve pedagojik formasyon eğitimi sertifika programından 207 (%50,1) olmak üzere toplam 413 öğretmen adayından oluşmaktadır.

2.3. Veri Toplama Araçları

Veriler “Barnett Çocuk Sevmeye” ve “Öğretme Motivasyonu” ölçekleri ile toplanmıştır.

2.3.1. Barnett Çocuk Sevmeye Ölçeği

Öğretmen adaylarının çocukları sevmeye durumlarını ölçmek için Barnett ve Sinsini (1990) tarafından geliştirilen; Duyan ve Gelbal (2008) tarafından Türkçeye

uyarlanarak geçerlik ve güvenirlik çalışması yapılan “Barnett Çocuk Sevme Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçekte 7’li likert tipi şeklinde hazırlanmış 14 madde bulunmaktadır. Ölçekte “Çocukları oyun oynarken izlemekten keyif alırım”, “Bir çocuğu tanımaktan mutluluk duyarım” gibi olumlu maddeler ve “Çocuklarla konuşmaktan hoşlanmam”, Etrafımda çocukların olmasından hoşlanmam” gibi olumsuz maddeler yer almaktadır. Ölçeğin Cronbach Alpha katsayısı 0,92, test tekrar test korelasyonları 0,85 dir. Ölçeğin yapı geçerliği açımlayıcı faktör analizi ve doğrulayıcı faktör analizi ile sınanmıştır. Açıklayıcı faktör analizinde toplam varyansın % 60.98’ini açıklayan tek faktörlü bir yapı elde edilmiştir. Doğrulayıcı faktör analizinde bu modelin iyi uyum gösterdiği ortaya çıkmıştır. Ölçekten alınan yüksek puanlar, insanların çocukları daha fazla sevdikleri, düşük puanların ise çocukları sevme düzeyinin düşük olduğu anlamına gelmektedir.

2.3.2. Öğretme Motivasyonu Ölçeği

Öğretmen adaylarının içsel ve dışsal öğretme motivasyonunu ölçmek için Kauffman, Yılmaz Soylu ve Duke (2011) tarafından geliştirilen “Öğretme Motivasyonu” ölçeği kullanılmıştır. Ölçeğin Türkçe’ye uyarlama çalışmaları Ayık, Ataş Akdemir ve Seçer (2015) tarafından yapılmıştır. Ölçek iki boyutta (İçsel ve dışsal motivasyon) 12 maddeden oluşan beşli likert tipi bir ölçme aracıdır. Ölçeğin alt boyutlarına ilişkin maddelere; “Öğretmenlikten daha zevkli bir meslek hayatı hayal edemiyorum”, “Toplum içinde saygı göreceğim için öğretmenliği seçtim” (içsel motivasyon), “Öğretmenliği iş bulma imkanı kolay olduğu için seçtim”, “Öğretmenliği gelecekte daha iyi bir pozisyonda olmamı sağlayacağı için seçtim” (dışsal motivasyon) örnek olarak verilebilir. Ölçekten alınan yüksek puanlar yüksek düzeyde öğretme motivasyonuna sahip olduğunu, düşük puanlar ise öğretme motivasyonunun düşük düzeyde olduğunu göstermektedir. Açımlayıcı faktör analizi sonuçları ölçeğin iki boyutta % 52,41 varyans açıkladığını ve doğrulayıcı faktör analizinde ikinci düzey DFA sonucunda iki boyutlu bu yapının iyi uyum verdiği bulunmuştur (RMSEA= 0,064, RMR= 0,010, NFI= 0,95, NNFI= 0,96, CFI= 0,97, IFI= 0,97, RFI= 0,93, AGFI= 0,90, GFI= .0,94). Ölçeğin güvenirlik analizi sonucunda iç tutarlılık katsayısı $\alpha=0,86$, test tekrar test güvenirliğinin ise 0,81’dir.

2.4. Verilerin Analizi

Çalışmada eğitim fakültesinden 206 ve pedagojik formasyon eğitimi sertifika programından 207 öğretmen adayının verileri değerlendirmeye alınmıştır. Ölçekleri eksik ya da yanlış dolduran 32 veri değerlendirme dışı bırakılmıştır. Bu çalışmada eğitim fakültesi ve Pedagojik formasyon eğitimi programına devam eden öğretmen adaylarının çocuk sevme ve öğretme motivasyonları arasında anlamlı farklılıkları belirlemek için bağımsız gruplar için t Testi uygulanmıştır. Çocuk sevme ve öğretme motivasyonları arasındaki ilişkileri belirlemek için pearson korelasyon katsayısı hesaplanmıştır. Çocuk sevmenin ve öğrenim görülen programın öğretme motivasyonunu yordama düzeyini belirlemek için çoklu doğrusal regresyon analizi

yapılmıştır. Veri analizi öncesinde değişkenlere ait verilerin normallik varsayımını karşılama durumları incelenmiştir. Bu kapsamda yapılan analizler sonucunda aritmetik ortalama, mod ve medyanın birbirine yakın, çarpıklık ile basıklık katsayılarının ± 1 sınırları içinde ve 0'a yakın olduğu ve standart sapma ile ortalamanın oranının yüzde olarak ifade eden bağıl değişim katsayısının ise 20 ile 25 aralığında olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçlar verilerin normal dağılım gösterdiğine ilişkin varsayımları karşılamaktadır (Tabachnick ve Fidell, 2013). Çocuk sevme ve öğrenim görülen programın öğretme motivasyonu üzerindeki yordayıcılığını belirlemek için çocuk sevme ve öğrenim görülen program yordayıcı değişken, öğretme motivasyonu ise yordanan değişken olarak atanmıştır. Analizler yapılmadan önce çoklu doğrusal regresyon analizinin varsayımları incelenmiştir. Bu amaçla yordayıcı değişkenler arası ilişki düzeyi, Tolerans ve VIF değerleri incelenmiştir. Yordayıcı değişkenler arasında $r > ,90$ üzerindeki ilişki, VIF değerinin 10'a eşit yada 10'un üzerinde olması ve tolerans değerinin .10'dan düşük olması çoklu doğrusal bağlantı olduğunu göstermektedir (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2010). Bu araştırma kapsamında yapılan inceleme sonucunda yordayıcı değişkenler arası ilişki düzeyinin ,10 olduğu belirlenmiştir. Tolerans değerlerinin ise ,98 olduğu ve VIF değerlerinin ise 1,02 olduğu görülmüştür. Bu sonuçlar verilerin çoklu doğrusal regresyon analizinin varsayımları karşılamakta olduğunu göstermektedir.

3. BULGULAR

3.1. Öğretmen Adaylarının Çocuk Sevme ve Öğretme Motivasyonu Düzeylerine İlişkin Bulgular

Katılımcıların çocuk sevme ve öğretme motivasyonu düzeylerine ait aritmetik ortalama, standart sapma değerleri Tablo 1'de sunulmaktadır.

Tablo 1. Öğretmen adayların öğretmenlik öğretme motivasyonu ve çocuk sevmeye ilişkin puanlarının dağılımı

Alt Boyutlar	n	En Düşük Puan	En Yüksek Puan	\bar{x}	SS
Çocuk Sevme	13	2,21	7	5,88	,91
İçsel motivasyon	13	1	5	3,31	,74
Dışsal motivasyon	413	1	5	2,99	,74

Tablo 1 incelendiğinde öğretmen adaylarının çocuk sevme düzeylerinin yüksek olduğu görülmektedir. Öğretmen adaylarının içsel öğretme motivasyon düzeylerinin orta düzeye yakın olduğu ve dışsal öğretme motivasyon düzeylerinden yüksek olduğu görülmektedir.

3.2. Öğretmen Adaylarının Öğrenim Gördükleri Program Türüne Göre Çocuk Sevme ve Öğretme Motivasyonu Düzeyleri

Tablo 2. Eğitim Fakültesi ve pedagojik formasyon eğitimi sertifika programına devam eden öğretmen adaylarının çocuk sevme ve öğretme motivasyona ilişkin puanlarının dağılımı ve t Testi sonuçları

Boyutlar	Öğrenci kaynağı	n	\bar{x}	Ss	Sd	t	p
Çocuk sevme	Eğitim Fakültesi	206	5,78	,95	411	-2,22	,02
	Formasyon	207	5,98	,86			
İçsel motivasyon	Eğitim Fakültesi	206	3,31	,74	411	-5,11	,00
	Formasyon	207	3,49	,70			
Dışsal Motivasyon	Eğitim Fakültesi	206	2,86	,73	411	-3,62	,00
	Formasyon	207	3,12	,74			

Tablo 2 incelendiğinde hem pedagojik formasyon eğitimi sertifika programına hem de eğitim fakültesine devam eden öğretmen adaylarının çocuk sevme düzeylerinin yüksek olduğu belirlenmiştir. Pedagojik formasyon eğitimi sertifika programına devam eden öğretmen adaylarının çocuk sevmeye ilişkin aritmetik ortalamalarının ($\bar{x} = 5,98$) eğitim fakültesi öğretmen adaylarının aritmetik ortalamalarından ($\bar{x} = 5,78$) yüksek olduğu görülmektedir. Ortalamalar arasındaki görülen farklılığın anlamlılığını belirlemek için uygulanan t-Testi sonucunda pedagojik formasyon eğitimi sertifika programına devam eden öğretmen adaylarının eğitim fakültesi öğretmen adaylarının çocuk sevme düzeylerinden anlamlı derecede [t (411) = -2,22 p<0,05], yüksek olduğu belirlenmiştir.

Tablo 2 incelendiğinde öğrencilerin her iki grupta da orta düzeye yakın içsel motivasyona sahip oldukları görülmektedir. Pedagojik formasyon eğitimi sertifika programına devam eden öğretmen adaylarının içsel motivasyon düzeylerine ilişkin aritmetik ortalamalarının ($\bar{x} = 3,49$) eğitim fakültesi öğretmen adaylarının aritmetik ortalamalarından ($\bar{x} = 3,31$) yüksek olduğu görülmektedir. Ortalamalar arasındaki görülen farklılığın anlamlılığını belirlemek için uygulanan t Testi sonucunda pedagojik formasyon eğitimi sertifika programına devam eden öğretmen adaylarının içsel öğretme motivasyonlarının eğitim fakültesi öğretmen adaylarından anlamlı derecede farklı [t (411) = -5,11, p<0,05], olduğu belirlenmiştir. Tablo 2 incelendiğinde öğrencilerin her iki grupta da orta düzeye yakın dışsal öğretme motivasyonuna sahip oldukları görülmektedir. Pedagojik formasyon eğitimi sertifika programına devam eden öğretmen adaylarının dışsal motivasyon düzeylerine ilişkin aritmetik ortalamalarının ($\bar{x} = 3,12$) eğitim fakültesi öğretmen adaylarının aritmetik ortalamalarından ($\bar{x} = 2,86$) yüksek olduğu görülmektedir. Ortalamalar arasındaki görülen farklılığın anlamlılığını belirlemek için uygulanan t Testi sonucunda pedagojik formasyon eğitimi sertifika programına devam eden

öğretmen adaylarının içsel öğretim motivasyonlarının eğitim fakültesi öğretmen adaylarından anlamlı derecede farklı [$t(411) = -3,62, p < 0,05$], olduğu belirlenmiştir.

3.3. Öğretmen Adaylarının Çocuk Sevme Düzeyleri ve Öğretim Motivasyonları Arasındaki İlişkiler

İçsel ve dışsal öğretim motivasyonunun çocuk sevme ile ilişkisini test etmek için korelasyon katsayıları hesaplanmış ve elde edilen bulgular, Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 3. Çocuk sevme, içsel ve dışsal öğretim motivasyonu arasındaki ilişkiler

Değişkenler	1	2	3	4
1.Öğrenim görülen program	1			
2.Çocuk Sevme	,11*	1		
3.İçsel Motivasyon	,24**	,29**	1	
4.Dışsal Motivasyon	,18**	,11*	,61**	1

**p<.01, *p<.05

Korelasyon katsayıları incelendiğinde, öğrenim görülen program türünün içsel öğretim motivasyonu ($r = 0,24, p < 0,01$) ve dışsal öğretim motivasyonu ($r = 0,18, p < 0,01$) ile aralarında pozitif yönlü anlamlı ilişkilerin olduğu görülmektedir. Çocuk sevme ile içsel motivasyon ($r = 0,29, p < 0,01$) ve dışsal motivasyon arasında da ($r = 0,11, p > 0,05$) pozitif yönlü anlamlı ilişkilerin olduğu görülmektedir.

3.4. Öğretmen Adaylarının Çocuk Sevme Düzeyleri ve Öğrenim Gördükleri Program Türünün Öğretim Motivasyonunu Yordama Gücüne İlişkin Bulgular

Çalışmada içsel ve dışsal öğretim motivasyonunu yordayan değişkenleri belirlemek için çoklu doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Analizde çocuk sevme ve öğrenim görülen program türü yordayıcı değişkenler, içsel ve dışsal öğretim motivasyonları ise yordanan değişkenler olarak alınmıştır. Analiz sonuçları Tablo 4 ve Tablo 5’te sunulmaktadır.

Tablo 4. Çoklu doğrusal regresyon analizine göre içsel öğretim motivasyonunu yordayan değişkenler

Değişkenler	β	F	R	R ²	t	p
Sabit		30,68	,36	,13	6,56	,00*
Çocuk sevme	,26				5,76	,00*
Öğrenim görülen program	,21				4,65	,00*

Tablo 4’te yer alan çoklu doğrusal regresyon analizi sonucunda elde edilen veriler incelendiğinde; bağımsız değişkenlerin içsel öğretim motivasyonu anlamlı olarak yordayabildiği görülmektedir [$F(2, 410) = 30,68, p < 0,01$]. Bağımsız değişkenler birlikte içsel öğretim motivasyonunun %13’ünü açıklayabilmektedirler. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t-Testi sonuçları incelendiğinde, çocuk sevme ($\beta = 0,26, t = 5,76, p < 0,01$) ve öğrenim görülen programın ($\beta = 0,21, t = 4,65, p < 0,01$) içsel öğretim motivasyonunun önemli yordayıcıları olduğu

görülmektedir. Tablo 3 incelendiğinde çocuk sevme ve öğrenim görülen programın içsel öğretim motivasyonu pozitif yönde anlamlı olarak yordadığı görülmektedir.

Tablo 5. Çoklu doğrusal regresyon analizine göre dışsal öğretim motivasyonunu yordayan değişkenler

Değişkenler	β	F	R	R ²	t	p
Sabit		0	,20	,04	8,75	,00*
Çocuk sevme	,09				1,84	,06
Öğrenim görülen program	,17				3,41	,00*

Tablo 5'te çoklu doğrusal regresyon analizi sonucunda elde edilen veriler incelendiğinde; bağımsız değişkenlerin dışsal öğretim motivasyonu anlamlı olarak yordayabildiği görülmektedir [F(2, 410) =8,30, p<0,01]. Bağımsız değişkenler birlikte içsel öğretim motivasyonunu, %4'ünü açıklayabilmektedirler. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t-Testi sonuçları incelendiğinde, öğrenim görülen programın ($\beta=0,17$, $t=3,41$, $p< 0,01$) içsel öğretim motivasyonunun önemli yordayıcısı olduğu görülmektedir. Ancak çocuk sevme ($\beta=0,09$, $t=1,84$, $p> 0,05$) dışsal motivasyonun anlamlı bir yordayıcısı değildir. Tablo 5 incelendiğinde öğrenim görülen programın dışsal öğretim motivasyonunu pozitif yönde anlamlı olarak yordadığı görülmektedir. Regresyon analizinde öğrenim görülen program türünün içsel ve dışsal motivasyonu yordamasına ilişkin kaynağın formasyon programına devam eden öğretmen adaylarının çocuk sevme, içsel ve dışsal öğretim motivasyonlarının yüksek olmasından kaynaklanmış olabileceği söylenebilir.

4. SONUÇ ve TARTIŞMA

Bu araştırmada öğretmenlik mesleğinin kaynağını oluşturan eğitim fakültesi ve pedagojik formasyon eğitimi sertifika programına devam eden öğretmen adaylarının çocuk sevme düzeyleri ve öğretim motivasyonları arasında anlamlı farklılık olup olmadığı ve çocuk sevme düzeyleri ile devam ettikleri program türünün öğretim motivasyonlarını yordama gücü incelenmiştir. Araştırma sonunda elde edilen bulgulara göre her iki programa da devam eden öğretmen adaylarının çocukları sevme düzeylerinin yüksek olduğu belirlenmiştir. Alanyazında yer alan çalışmalar öğretmen adaylarının (Konan ve Yılmaz, 2018) ve öğretmenlerin (İlhan, Canoğlu, Karamert ve Şensoy, 2018; Türk, Kardeş, Özdemir, Yıldız, 2017) çocuk sevme düzeylerinin yüksek olduğu sonucunu desteklemektedir. Öğretmenlik mesleği çocukları sevmeden yapılması mümkün olmayan (Durmuşoğlu, Saltalı ve Erbay, 2013; Ergün ve Özdaş, 1999; Gelbal ve Duyan, 2010; Yoleri, 2014) bir meslek olması açısından bu bulgular olumludur. Öğretmenlik mesleği açısından öğretmen adaylarının çocuk sevme düzeylerinin yüksek olması gelecekte mesleklerini icra ederken öğrencileri ile kurdukları ilişkileri, öğrenme ve öğretim süreçlerini, mesleklerini severek yapmalarını sağlayan önemli bir güç olacaktır. (Çay ve Şanal, 2016; Gelbal ve Duyan, 2010; Yazıcı, 2013). Bu çalışma da pedagojik formasyon eğitimi sertifika programına devam eden öğretmen adaylarının çocukları

eğitim fakóltesine devam eden oğretmen adaylarına göre daha fazla sevdikleri belirlenmiştir. Bu sonuç Konan ve Yılmaz'ın (2018) eğitim fakóltesi ve formasyon programına devam eden oğretmen adaylarının çocuk sevme düzeyleri arasında anlamlı farklılığın olmadığını belirlediği çalışmaya göre farklılık göstermektedir.

Araştırmada hem pedagojik formasyon eğitimi sertifika programına hem de eğitim fakóltesine devam eden oğretmen adaylarının içsel oğretme motivasyonlarının orta düzeyin üzerinde olduğu belirlenmiştir. Ayrıca her iki grupta da oğretmen adaylarının dışsal oğretim motivasyonları içsel oğretme motivasyonlarına göre daha dūřuktur. Bu sonuçlara göre her iki grupta da oğretmen adaylarının oğretmenlik mesleğini tercih etmelerinde içsel motivasyon kaynaklarının daha yüksek olduğu sölenebilir. Bu sonuçlar alanyazında yapılan çalışmalarla paralellik göstermektedir (Ayık ve Atař, 2014; Dereli ve Acat, 2010; Gün ve Turabik, 2019; Güzel Candan ve Evin Gencel, 2015).

Pedagojik formasyon eğitimi sertifika programına devam eden oğretmen adaylarının içsel motivasyon ve dışsal motivasyon düzeylerinin eğitim fakóltesine devam eden oğretmen adaylarından anlamlı olarak daha yüksek olduğu araştırma da ulaşılan bir diğer sonuçtur. Bu oğrencilerin çocuk sevme düzeylerinde de puanlarının eğitim fakóltesi oğrencilerinden daha yüksek olduğu da dūřünüldüđünde, genel olarak pedagojik formasyon eğitimi sertifika programına devam eden oğrencilerin oğretmenlik mesleğine atanma ve iř bulma konusunda eğitim fakóltesi oğrencilerine göre daha güdülü olmalarından kaynaklanmış olabilir. Eđitim fakóltesi oğrencileri kendi oğrenim gördükleri üniversitelerinde formasyon eğitimlerini oğrenim gördükleri yıllar içerisinde alırlarken, pedagojik formasyon eğitimi sertifika programına oğrencileri başka üniversitelerde ücret karşılığında ve yol, barınma vb. gibi konularda problemler yaşayarak almaktadırlar. Bu oğrencilerin içerisinde mezun olmuş, iř bulamamış ve mezun olma durumunda olanlar bulunmaktadır. Tüm bunlar pedagojik formasyon eğitimi sertifika programına devam eden oğrencilerinin oğretmenlik mesleğine hem içsel hem de dışsal olarak daha fazla güdülü olmalarına neden olmuş olabilir.

Araştırmada oğretmen adaylarının çocuk sevme düzeyleri ve oğrenim görülen programları ile içsel oğretme motivasyonları arasında pozitif yönlü orta düzeye yakın anlamlı ilişkilerin olduğu belirlenmiştir. Uygulanan oklu doğrusal regresyon analizi sonucunda ise oğretmen adaylarının çocuk sevme düzeylerinin içsel oğretme motivasyonlarını pozitif yönde anlamlı olarak yordadığı ortaya çıkmıştır. Bu sonuçlara göre çocuk sevme düzeyleri daha yüksek olan oğretmen adaylarının içsel oğretme motivasyonlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu sonuç İlgan vd. (2018) oğretmenler üzerinde yaptığı çalışma sonuçları desteklemektedir. Oğretmen adaylarının oğrenim gördükleri program türü de içsel oğretme motivasyonunu pozitif yönde anlamlı olarak yordamıştır. pedagojik formasyon eğitimi sertifika

programına devam eden öğretmen adaylarının çocuk sevmeye düzeylerinin eğitim fakültesi öğrencilerinden daha yüksek olması bu sonuca kaynaklık etmiş olabilir.

Araştırmada öğretmen adaylarının çocuk sevmeye düzeyleri ve öğrenim gördükleri programları ile dışsal öğretim motivasyonları arasında pozitif yönlü düşük düzeyde anlamlı ilişkilerin olduğu belirlenmiştir. Uygulanan çoklu doğrusal regresyon analizi sonucunda ise öğretmen adaylarının çocuk sevmeye düzeylerinin dışsal öğretim motivasyonlarını anlamlı olarak yordamadığı belirlenmiştir. Bu sonuçlara göre çocuk sevmeye düzeyleri daha yüksek olan öğretmen adaylarının dışsal öğretim motivasyonlarını açıklamadığı söylenebilir. Öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri program türü ise dışsal öğretim motivasyonunu pozitif yönde anlamlı olarak yordamıştır. Eğitim fakültesi öğretmen adaylarının dışsal motivasyon düzeylerinin ve çocuk sevmeye düzeylerinin pedagojik formasyon eğitimi sertifika programına devam eden öğretmen adaylarından daha düşük olması bu sonuca kaynaklık etmiş olabilir. Alanyazında ulaşılan araştırma sonuçları incelendiğinde İlhan vd. (2018)'nin öğretmenler üzerinde yaptığı çalışmada; öğretmenlerin çocuk sevmeye düzeylerinin öğretim motivasyonları ile pozitif yönlü düşük düzeyde anlamlı ilişkilerin olduğu ve öğretmenlerin çocuk sevmeye düzeylerinin öğretim motivasyonlarını anlamlı olarak yordadığı belirlenmiştir. Dereli İman'ın (2014) okul öncesi öğretmen adayları üzerinde yaptığı çalışma da ise; öğretmen adaylarının çocuk sevmeye puanlarının öğretmenlik mesleğine ilişkin dışsal ve içsel motivasyonlarını pozitif yönlü anlamlı düzeyde yordadığını belirlemiştir.

Araştırma sonucu çocuk sevmeye düzeyleri yüksek olan öğretmen adaylarının içsel öğretim motivasyonlarının da yüksek olduğunu göstermiştir. Buna göre çocukları seven öğretmen adaylarının hizmet içinde içsel olarak öğretmeye daha güdümlü olacakları söylenebilir. Bu durum öğretmenlik mesleği için çocukları sevmenin önemini ve öğretmenlik yapacak bireylerin çocukları sevmeleri gerekliliğini ortaya koymaktadır. Araştırmada pedagojik formasyon eğitimi sertifika programına devam eden öğretmen adaylarının çocuk sevmeye ve içsel öğretim motivasyonlarının daha yüksek olduğuna ilişkin ulaşılan bulgu ise eğitim fakültesi programlarının bu bağlamda gözden geçirilmesi gereksinimini ortaya koymaktadır. Yanı sıra bu durum meslek seçimi konusunda öğrenenlerin yönlendirilmesi gereksinimine de işaret etmektedir. Bu nedenlerle rehber öğretmenler meslek seçimine ilişkin bilgilendirmelerinde öğrencilere çocuk sevmenin mesleğin icrası için önemini açıklamalıdır. Eğitim Fakülteleri ve pedagojik formasyon eğitimi sertifika programlarında çocuk ve çocuk sevgisi üzerine dersler yer almalıdır. Yapılan çalışmalar meslekte çalışan öğretmenlerin öğretmen adaylarına göre, kadınların erkeklere göre, çocuk kitaplarını okuyanların okumayanlara göre çocukları daha fazla sevdikleri belirlenmiştir. Bu sonuçlardan hareketle öğretmen yetiştirme programlarında öğretmen adaylarının çocuklarla daha çok bir araya gelebilecekleri uygulamalı çalışmalara yer verilmesi önerilebilir. Öğretmen

adaylarına çocuk kitapları, çocuk tiyatroları, çocuk oyunları tanıtılıp, okutulup, izletildiği derslerin ve etkinliklerin yer verilmesi önerilebilir.

KAYNAKÇA

- Açıkgöz, K. Ü. (2012). *Etkili öğrenme ve öğretme*. İzmir: Kanyılmaz Matbaası.
- Akbaba, S. (2006). Eğitimde motivasyon. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13, 343-361.
- Argon, T. ve Cicioğlu, M. (2017). Meslek lisesi öğretmenlerinin eğitime inanma düzeyleri ile öğretme motivasyonları. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 57, 1-23. Doi:10.9761/JASSS7108
- Argon, T. ve Ertürk, R. (2013). İlköğretim okulu öğretmenlerinin içsel motivasyonları ve örgütsel kimliğe yönelik algıları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 19 (2), 159179.
- Aydın, M. (2013). *Eğitimde Örgütsel Davranış*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Ayık, A., Akdemir, Ö. A. ve Seçer, İ. (2015). Öğretme motivasyonu ölçeğinin Türkçeye uyarlanması: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Current Research in Education*, 1(1), 33-45.
- Ayık, A ve Ataş, Ö. (2014). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile öğretme motivasyonları arasındaki ilişki. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 4 (1), 25-43.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E.K., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş., ve Demirel, F. (2011) *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (9. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Çay, Y. ve Şanal, M. (2016). Sınıf öğretmeni adaylarının ve sınıf öğretmenlerinin çocuk sevme düzeylerinin incelenmesi. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, (6), 134-142
- Çelik, K., Sarıtaş, E. ve Çatalbaş G. (2013). The effect of student teachers' liking of children and empathic tendency on the attitudes of teaching profession. *International J. Soc. Sci. & Education*, 3(2), 499-510
- Ceylan, (2017). *Okul öncesi öğretmenlerinin çocuk sevme düzeyleri ile iletişim becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Niğde: Aksaray Üniversitesi
- Çokluk, O., Sekercioglu, G. ve Buyukozturk, S. (2010). *Sosyal bilimler için çok degiskenli istatistik SPSS ve LISREL uygulamaları*. Ankara: Pegem Akademi.
- Dereli İman, E. (2014). Okul öncesi öğretmen adaylarının çocuk sevgisi ve öğretmenlik mesleğine ilişkin motivasyonlarının incelenmesi. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 7(4), 482-504.
- Dereli, E. ve Acat, M. B. (2010). Okul öncesi eğitim öğretmenliği bölümü öğrencilerinin motivasyon kaynakları ve sorunları. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 24, 173-187.
- Durmuşoğlu Saltalı, N. ve Erbay, F (2013). Okul öncesi öğretmenlerinin konuşma, dinleme ve empati becerilerinin çocuk sevme davranışı açısından incelenmesi.

- Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 14(1), 159-174.
- Durualp, E. ve Kaytez, N. (2016). Okul öncesi öğretmenlerinin iş doyumlarının çocuk sevme düzeyleri ile bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 6(1), 97.
- Duyan, V. ve Gelbal, S. (2008). Barnett Çocuk Sevme Ölçeği'ni Türkçeye uyarlama çalışması, *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 33, 40-48.
- Ercan, R. (2014). Öğretmenlerde çocuk sevgisi, *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 9(8), 435-444.
- Ekinci, N. (2017). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleği ve alan seçiminde etkili olan motivasyonel etkenler. *İlköğretim Online*, 16(2), 394-405. Doi: doi.org/10.17051/ilkonline.2017.304706
- Erdem, A. R. ve Gözel, E. (2014). Sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin motivasyon düzeyleri. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(1), 49-60.
- Ergün, M. ve Özdaş, A. (1999). Okul gözlemi ve uygulama çalışmalarının öğretmen adayları üzerindeki etkisi. *AKÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 3, 115-119.
- Ergün, M. (2011). Sınıfta motivasyon. E. Karip (Ed.). *Sınıf yönetimi içinde* (s. 119-135). Ankara: Pegem Akademi.
- Gagne, M., Forest, J., Gilbert, M. H., Aube, C., Morin, E. ve Malorni, A. (2010). The motivation at work scale: Validation evidence in two languages. *Educational and Psychological Measurement*, 70(4), 628-646. doi: doi.org/10.1177%2F0013164409355698
- Gencel, İ. E., Akyüz, B. (2019). Pedagojik formasyon programı öğrencilerinin öğretmeye yönelik motivasyonları ile öğretmenliğe hazır olma durumları. *I. uluslararası bilim eğitim sanat ve teknoloji sempozyumu ubest tam metin bildiri kitabı*, 177-182.
- Gelbal, S. ve Duyan, V. (2010). İlköğretim öğretmenlerinin çocuk sevme durumlarına etki eden değişkenlerin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38, 127-137.
- Gün, F., ve Turabik, T. (2019). Öğretmen adaylarının olası benliklerinin öğretme motivasyonları üzerindeki etkisi. *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi*, 8(1), 214-234. Doi: dx.doi.org/10.30703/cije.468371
- Güzel Candan, D., & Evin Gencel, İ. (2015). Öğretme Motivasyonu Ölçeğini Türkçe'ye uyarlama çalışması. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 36, 72-89.
- İçi, A. ve Öksüz, Y. (2014). The relationship between authoritarian personality and liking of children levels of teacher candidates. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 116, 3203-3207.

- İlgan, A., Canoğlu, Ö., Karamert, Ö. ve Şensoy, Ç. P. (2018). Öğretmenlerin çocuk sevme düzeyleri ile öğretme motivasyonları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Turkish Studies Educational Sciences*, 13(19), 979-1003. doi: [dõ.doi.org/10.7827/TurkishStudies.13985](https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.13985).
- Kabaklı Çimen, L. (2015). Eğitim fakültesi öğrencilerinin çocuk sevme eğilimlerine etki eden değişkenlerin incelenmesi. *Turkish Studies*, 10(11), 811-830.
- Kauffman, D. F., Yılmaz-Soylu, M. ve Duke, B. (2011). Öğretme motivasyonu ölçeğinin geçerlik çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40, 279-290.
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel Araştırma Teknikleri*. 9. Basım, Ankara: Nobel Yayınları.
- Kasapoğlu, K., ve Akyol, T. (2012). Liking of children as a predictor of attitudes toward children's rights. *The New Educational Review*. 28(2), 49-59.
- Konan, N., ve Yılmaz, S. (2018). Öğretmen adaylarının çocukları sevme düzeylerine ilişkin algıları. C. Teyyar, K. Uğurlu, S. Beycioğlu, H. Koşar, F. Kahraman ve Ş. Köybaşı (Ed.) *13. Uluslararası Eğitim Yönetimi Kongresi e-kitap*, 66-73.
- Reeve, J., Bolt, E. ve Cai, Y. (1999). Autonomy-supportive teachers: How they teach and motivate students. *Journal of Educational Psychology*, 91(3), 537-548. doi: doi.org/10.1037/0022-0663.91.3.537
- Ryan, R. M. & Deci, E. L. (2000). Intrinsic and extrinsic motivations: Classic definitions and new directions. *Contemporary Educational Psychology*, 25, 54-67.
- Sönmez, V. (2016). *Sevgi Eğitimi*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Tabachnick, B. G., and Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics* (6th. Ed.). USA: Pearson Education.
- Türk, R., Kardaş, F., Özdemir, G. ve Kerimoğlu, Y. (2017). Öğretmenlerin Çocuk Sevme Durumlarının Belirlenmesi: Kars Örneği. *Dr. Behçet Uz Çocuk Hastanesi Dergisi*, 7(1), 45-52. doi:10.5222/buchd.2017.045
- Yazıcı, Z. (2013). Okul öncesi öğretmen adaylarının çocuk sevme eğilimlerinin incelenmesi. *Akdeniz İnsani Bilimler Dergisi*, 3(2), 279-286.
- Yenilmez, K. ve Acat, M. B. (2005). Öğretmen adayı tezsiz yüksek lisans öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin motivasyon kaynakları ve sorunları. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17, 347-354.
- Yolcu, S. (2014, Nisan). Okul öncesi öğretmenlerinin çocuk sevme düzeyine etki eden değişkenlerin incelenmesi. Ejer Congress 24-26 Nisan, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Kongre Merkezi.